

សង្ខេបចក្ខុវិស័យប្រទេសកម្ពុជា*

ឆ្នាំ២០១១ លេខ ០១

ការជម្រុញកំណើនសេដ្ឋកិច្ចខ្ពស់ និងការអភិវឌ្ឍប្រកបដោយចីរភាពនៅប្រទេសកម្ពុជា៖ សូចនាករ ការរំពឹងទុក និងអាទិភាពខាងគោលនយោបាយ

ក្នុងពេលថ្មីៗនេះ យើងបានឆ្លងកាត់ និងកាត់បន្ថយប្រកបដោយជោគជ័យនូវផលប៉ះពាល់អវិជ្ជមាននៃវិបត្តិហិរញ្ញវត្ថុ និងសេដ្ឋកិច្ចឆ្នាំ២០០៨-២០០៩ ហើយកំពុងធ្វើដំណើរទៅមុខប្រកបដោយភាពជឿជាក់ តែមានការប្រុងប្រយ័ត្នខ្ពស់។

សម្តេចអគ្គមហាសេនាបតីតេជោ ហ៊ុន សែន
នាយករដ្ឋមន្ត្រីនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា

សេដ្ឋកិច្ចសាកលក្នុងឆ្នាំ២០១១៖ មាត់ខុសប្លែកពីគ្នា និងអនាគតពីការរំលឹក

នៅឆ្នាំ២០១១ សេដ្ឋកិច្ចសាកល បានបន្តងើបឡើងវិញពីវិបត្តិសេដ្ឋកិច្ចឆ្នាំ២០០៩។ IMF បានកែតម្រូវការព្យាករណ៍របស់ខ្លួន តម្លឹងកំណើនសេដ្ឋកិច្ចសាកលពី ៤,២% ដល់ ៤,៥% សម្រាប់ឆ្នាំ២០១១ ដែលជាសញ្ញាបង្ហាញពី កំណើនភាពជឿជាក់លើការរើបឡើងវិញនៃសេដ្ឋកិច្ច។ ការពិនិត្យពីបញ្ហាប្រឈមនៅសេសសល់នានាជាការងារមួយដ៏សំខាន់ បើទោះជាគួរលេខសរុបបច្ចុប្បន្នមានលក្ខណៈល្អប្រសើរក្តី។ ប៉ុន្តែការរីកលូតលាស់មិនស្មើគ្នាបានបង្កជាភ្នំបារម្ភ៖ ទីផ្សារផុសឡើងថ្មីៗមានកំណើនឆាប់រហ័ស ពិសេសនៅតំបន់អាស៊ីដែលកំពុងវិវត្តឃ្លាតចេញសេដ្ឋកិច្ចនៅប្រទេសជឿនលឿនដែលកំពុងជាប់គាំង។ នៅក្នុងសេដ្ឋកិច្ចសាកល ដែលកាន់តែមានការពឹងពាក់គ្នាទៅវិញទៅមកនេះ សេដ្ឋកិច្ចនៅអាស៊ីអាចងាយរងគ្រោះដោយការរីករាលដាលនៃវិបត្តិសាកល។ ទោះយ៉ាងណា សកម្មភាពគោលនយោបាយសមស្របអាចជួយកាត់បន្ថយការគំរាមកំហែងទាំងនោះ ព្រមទាំងធានាឲ្យតំបន់អាស៊ីមានអនាគតប្រកបដោយកំណើនសេដ្ឋកិច្ចខ្ពស់ និងមាននិរន្តរភាព។

អត្រាកំណើនសេដ្ឋកិច្ចទាប នៅតែជាលក្ខណៈទូទៅមួយនៃបណ្តាប្រទេសមានសេដ្ឋកិច្ចជឿនលឿន។ អត្រាកំណើនសេដ្ឋកិច្ចក្នុងចន្លោះពី ២% ទៅ ២,៥% នៅសហរដ្ឋអាមេរិក វាប្រហាក់ប្រហែល ឬប្រសើរជាងនៅប្រទេសអឺរ៉ុបជាច្រើន ប៉ុន្តែនៅតែតិចនៅឡើយ បើធៀបនឹងការធ្លាក់ចុះសេដ្ឋកិច្ចក្នុងឆ្នាំ២០០៩។ ប្រទេសសេដ្ឋកិច្ចជឿនលឿន

ជាច្រើន នៅតែមានសមត្ថភាពផលិតកម្មធំលើសតម្រូវការ និងអត្រាគ្មានការងារធ្វើកម្រិតខ្ពស់។

ការគាំទ្រដោយគោលនយោបាយរូបិយវត្ថុ បានអនុវត្តឡើងជាចាំបាច់នៅក្នុងបណ្តាប្រទេសសេដ្ឋកិច្ចជឿនលឿន ដើម្បីសម្រេចបានអត្រាកំណើនកម្រិតទាបក្នុងពេលកន្លងមក។ ការគាំទ្រនេះជម្រុញឲ្យរដ្ឋាភិបាលត្រូវទទួលយកបំណុលរហូតដល់ ៣០% នៃ ផសស ដើម្បីដោះស្រាយឱនភាពថវិកា និងតម្រូវការប្រាក់កម្ចី។ សម្រាប់ករណីបែបនេះ អសមត្ថភាពក្នុងការបំពេញតាមគោលដៅសារពើពន្ធ ឬផ្តល់ហិរញ្ញវត្ថុដោះស្រាយបំណុល អាចនាំឲ្យអត្រាការប្រាក់កើនឡើងដែលអាចបញ្ចប់ក្លាមៗនូវការរើបឡើងនៃសេដ្ឋកិច្ចទាំងមូល។

ការគំរាមកំហែងផ្សេងៗទៀត ក៏កើតមានឡើងនៅតំបន់ជឿនលឿនជាច្រើន។ ទីផ្សារផ្ទះសំបែងនៅសហរដ្ឋអាមេរិក នៅតែប្រឈមគ្រោះថ្នាក់នៃការរើបមូលទ្រព្យសម្បត្តិ និងការសងប្រាក់យឺតពេល ដែលអាចបង្កចលាចលហិរញ្ញវត្ថុ។ ប្រទេសនានានៅតំបន់អឺរ៉ុប ដូចជាប្រទេសអ៊ីស្រាអែល ក្រិច អៀរឡង់ និងព័រទុយហ្គាល់ ជាដើម បាននិងកំពុងប្រឈមនឹងហានិភ័យកម្ចីរបស់រដ្ឋ។ នៅប្រទេសជប៉ុន គ្រោះរញ្ជួយដីក្នុងពេលថ្មីៗ អាចធ្វើឲ្យបរិក្ខេបណាដែលមានស្រាប់មាននិរន្តរភាពកាន់តែអាក្រក់ឡើងទៀត។ សរុបមក ការរើបសេដ្ឋកិច្ចឡើងវិញនៅប្រទេសឧស្សាហកម្មជឿនលឿននៅតែមានល្បឿនយឺត និងមិនរឹងមាំទេក្នុងឆ្នាំ២០១១។

ស្ទើរតែផ្ទុយគ្នាពីទីផ្សារនៅប្រទេសសេដ្ឋកិច្ចជឿនលឿន ទីផ្សារកំពុងផុសឡើង ត្រូវប្រឈមមុខនឹងហានិភ័យនៃកំណើនលឿនពេក។ កំណើនសម្ពាធអតិផរណា កំណើនឥណទាន និងលទ្ធភាពពុះកញ្ជ្រោលទីផ្សារអចលនទ្រព្យ បាននាំមកនូវហានិភ័យសម្រាប់សេដ្ឋកិច្ចអាស៊ី។ កំណើនថ្លៃទំនិញប្រើប្រាស់ បង្កឡើងពីកំណើនទំនិញជាវត្ថុធាតុដើម និងផលិតផលមូលដ្ឋានក្នុងទីផ្សារកំពុងផុសឡើង និងការឡើងថ្លៃស្បៀងអាហារបានជួយជម្រុញកំណើនអតិផរណា។ កំណើនបន្ទុកចំណាយបានកាត់បន្ថយសមត្ថភាពផលិត កាត់បន្ថយតម្លាតផលិតកម្ម និងបង្កើនអតិផរណាមួយកម្រិតទៀតក្នុងប្រទេសជាច្រើននៅអាស៊ី។

១ អត្ថបទនេះ សង្ខេបចេញពីបទបង្ហាញក្នុងសន្និសីទចក្ខុវិស័យប្រទេសកម្ពុជាឆ្នាំ២០១១ បកស្រាយដោយលោក Milan Zavadjil តំណាងជានិស្សិតនៃមូលនិធិរូបិយវត្ថុអន្តរជាតិ (IMF) ប្រចាំនៅកម្ពុជា និងឥណ្ឌូនេស៊ី ឯ.ខ. បណ្ឌិត ហង់ ជួនណារ៉ុន អនុប្រធានអចិន្ត្រៃយ៍នៃឧត្តមក្រុមប្រឹក្សាសេដ្ឋកិច្ចជាតិ និងរដ្ឋលេខាធិការនៃក្រសួងសេដ្ឋកិច្ច និងហិរញ្ញវត្ថុ និង ប្រធានក្រុមប្រឹក្សាភិបាលនៃវិទ្យាស្ថាន CDRi លោក Putu Kamayana នាយកធនាគារអភិវឌ្ឍន៍អាស៊ី (ADB) ប្រចាំនៅកម្ពុជា។

កំណើនយីតក្នុងប្រទេសសេដ្ឋកិច្ចជឿនលឿន បានចោទជាបញ្ហា ធ្ងន់ធ្ងរដល់តំបន់អាស៊ី ដោយសារតែការថយចុះតម្រូវការទំនិញ កម្មន្តសាល។ ក្នុងរយៈពេលមធ្យម ការពឹងផ្អែកខ្លាំងលើតម្រូវការពី ទីផ្សារជឿនលឿន ធ្វើឲ្យកំណើនយីតក្នុងប្រទេសជឿនលឿននេះមាន ផលប៉ះពាល់ខ្លាំងលើទីផ្សារនៅតំបន់អាស៊ី។ ម្យ៉ាងទៀត លំហូរចូល មូលធនទៅក្នុងបណ្តាប្រទេសអាស៊ី បានកើនឡើងយ៉ាងលឿន ដោយ សារជាសំខាន់មកពី បរិយាកាសសេដ្ឋកិច្ចអំណោយផលដល់ការប្រកួត ប្រជែង។ ប៉ុន្តែស្ថានភាពនេះអាចបង្កជាអតិផរណា និងការពឹងផ្អែកខ្លាំង ពេកទៅលើប្រទេសសេដ្ឋកិច្ចជឿនលឿន ដែលអាចនាំទៅដល់ភាពងាយ រងគ្រោះ បើសិនសេដ្ឋកិច្ចសាកលមានការប្រែប្រួល។

ទោះបីមានហានិភ័យបែបនេះក្តី តំបន់អាស៊ីរំពឹងថានឹងនាំមុខគេ នៅក្នុងដំណើរដើមឡើងវិញនៃសេដ្ឋកិច្ចសាកល ដោយមានអត្រា កំណើនខ្ពស់នៅទូទាំងតំបន់។ កំណើននេះផ្តល់ឱកាសដ៏សំខាន់សម្រាប់ ការទាញយកផលចំណេញពីគ្នាទៅវិញទៅមក តាមរយៈកំណើនកិច្ច សហប្រតិបត្តិការក្នុងតំបន់។

កំណើនសេដ្ឋកិច្ចជាដ្ឋានរបស់កម្ពុជា

នៅក្នុងឆ្នាំ២០១១ កម្ពុជារំពឹងថានឹងបន្តការរីបឡើងវិញនៃសេដ្ឋកិច្ច។ សេដ្ឋកិច្ចកម្ពុជា កាន់តែបង្ហាញសញ្ញាវិជ្ជមានច្រើន ដោយមានតួលេខ កំណើនខ្លាំង និងស្ថេរភាពម៉ាក្រូសេដ្ឋកិច្ចមានស្ថិរភាពល្អ ព្រោះ ទទួលបានការគាំទ្រ ពីគោលនយោបាយសកម្មប្រយុទ្ធរបស់រដ្ឋាភិបាល (តារាង ១)។ តាមកំណត់ត្រានៅក្នុងសន្និសីទចក្ខុវិស័យឆ្នាំ២០១០ ការរីបឡើងវិញនៃសេដ្ឋកិច្ចកម្ពុជាឡើងវិញ រំពឹងថានឹងបន្តទៅទៀតក្នុងឆ្នាំ២០១១ នេះ ដោយមានកំណើនពី ៥,៩% ទៅ ៦,៧%។

ការស្ទុះឡើងវិញនៃវិស័យសំខាន់ៗមួយចំនួន បានជម្រុញការរីប ឡើងវិញនៃសេដ្ឋកិច្ចកម្ពុជាឡើងវិញនាពេលបច្ចុប្បន្ន។ វិស័យកសិកម្មមានកំណើន ៤% ក្នុងឆ្នាំ២០១០ ដល់ ៤,៦% ក្នុងឆ្នាំ២០១១ ដល់ ៤,៦% ក្នុងឆ្នាំ២០១០ ដល់ ៤,៦% ក្នុងឆ្នាំ២០១១ ដោយសារជាចំបង មកពីការលុបចោលកូតា និងពន្ធនាំចូលទៅសហភាពអឺរ៉ុប។ កំណើន ថ្លៃ និងសកម្មភាពនាំចេញកៅស៊ូ បានធ្វើឲ្យផលិតកម្មកៅស៊ូកើនឡើង យ៉ាងឆាប់រហ័ស៖ ផ្ទៃដីដាំដុះកៅស៊ូ បានកើនពី ១០៨.០០០ ហិកតា ក្នុងឆ្នាំ២០០៨ ដល់ ១៧០.០០០ហិកតាក្នុងពេលបច្ចុប្បន្ន។

វិស័យឧស្សាហកម្ម មានកំណើន ១៣,៥% ក្នុងឆ្នាំ២០១០ ធៀប នឹង -៩,៥% ក្នុងឆ្នាំ២០០៩ ហើយក្នុងពេលដ៏ខ្លី ផលិតកម្មសំលៀក បំពាក់ រំពឹងថានឹងកើនដល់កម្រិតដូចនៅមុនពេលមានវិបត្តិសេដ្ឋកិច្ច។ ឧស្សាហកម្មនាំចេញស្បែកជើង កើន ៦០% ហើយកំណើននេះបាន បង្កើតការងារចំនួន ៥៥.៣០០ ដែលស្មើតែប៉ុន្តែប៉ុន្តែបានទាំងស្រុង នូវចំនួនការងារដែលបាត់បង់ក្នុងពេលមានវិបត្តិសេដ្ឋកិច្ច។ កំណើន ចំនួនភ្ញៀវទេសចរយ៉ាងច្រើន ធ្វើឲ្យវិស័យសេវាកម្មកើនឡើង ៣,១% ក្នុងឆ្នាំ២០១០ ធៀបនឹង ២,៣% ក្នុងឆ្នាំ២០០៩។ ទោះយ៉ាងណាក្តី អចលនទ្រព្យ និងសំណង់ នៅតែលំបាកលំបិន បន្ទាប់ពីការពុះកញ្ជ្រោល ក្នុងវិស័យនេះ បានរលំរលាយអស់ក្នុងអំឡុងពេលមានវិបត្តិ។ ដ៏ធ្លាក់ថ្លៃ ពី ១០% ទៅ ២០% ក្នុងឆ្នាំ២០១០។

ស្ថានភាពម៉ាក្រូសេដ្ឋកិច្ចកម្ពុជា នៅតែមានស្ថិរភាព និងអំណោយ ផលល្អដល់វិនិយោគ។ ទោះបីមានកំណើនសេដ្ឋកិច្ចក្តី ក៏អតិផរណានៅ មានកម្រិតទាប ហើយទោះបីជាឱនភាពគណនីចរន្តក៏ធ្លាក់ចុះមកត្រឹម ១៣,១% នៃ ផលស ក្នុងឆ្នាំ២០១១។ ធនបម្រុងជារូបិយវត្ថុបរទេសកើនដល់ ២,៧៧ពាន់លាន

ដុល្លារ នៅចុងឆ្នាំ២០១០ ហើយបំណុលសាធារណៈ មានលក្ខណៈអាច គ្រប់គ្រងបាន។ ដោយសារស្ថិរភាពនេះ វិនិយោគផ្ទាល់ពីបរទេស (FDI) សម្រេចបានកំណើន ៤២លានដុល្លារពីឆ្នាំ២០១០ ដល់ ២០១១ ទោះបី មិនទាន់ខ្ពស់ដល់កម្រិតមុនពេលមានវិបត្តិក្តី។

ការរីបឡើងវិញនៃសេដ្ឋកិច្ចសាកលឡើងវិញនេះ មានលក្ខណៈអំណោយផល សម្រាប់ឲ្យកម្ពុជាប៉ុន្តែមូលដ្ឋានគ្រឹះដ៏រឹងមាំរបស់ខ្លួន ឲ្យក្លាយជាកំណើន សេដ្ឋកិច្ចខ្ពស់ប្រកបដោយនិរន្តរភាព ប៉ុន្តែដំណើរការនេះត្រូវពុះពារបញ្ហា ប្រឈមជាច្រើន។ ដើម្បីដោះស្រាយបញ្ហាទាំងនោះ រដ្ឋាភិបាលបាន បង្កើតគោលនយោបាយ ផ្ដោតលើពិធីកម្មសេដ្ឋកិច្ច សមាហរណកម្ម សេដ្ឋកិច្ចក្នុងតំបន់ ហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធហិរញ្ញវត្ថុ និងគោលនយោបាយ សារពើពន្ធ និងរូបិយវត្ថុ។ រដ្ឋាភិបាលបានជឿនលឿនទៅមុខយ៉ាងច្រើន និងបានប្តេជ្ញាចិត្តបន្តធ្វើកំណែទម្រង់ឲ្យកាន់តែស៊ីជម្រៅថែមទៀត។

ការវប្បធម៌វិបត្តិកម្ម

ការថយចុះតម្រូវការពីប្រទេសអភិវឌ្ឍន៍ បង្កើតជាហានិភ័យចំពោះ ឧស្សាហកម្មផ្ដោតលើការនាំចេញរបស់កម្ពុជា ជាពិសេសសំលៀក បំពាក់។ បទពិសោធន៍នៃវិបត្តិសេដ្ឋកិច្ចបង្ហាញថា ការពឹងផ្អែកខ្លាំងពេក លើតម្រូវការពីក្រៅប្រទេស និងមូលដ្ឋានផលិតផលតូចចង្អៀត អាច ផ្តល់ផលវិបាកធ្ងន់ធ្ងរ ប្រសិនបើតម្រូវការធ្លាក់ចុះ ឬលក្ខខណ្ឌពាណិជ្ជកម្ម ប្រែប្រួលផ្សេងៗ។ ដើម្បីកាត់បន្ថយហានិភ័យទាំងនេះ និងកសាងមូលដ្ឋាន គ្រឹះដ៏រឹងមាំសម្រាប់អនាគត កម្ពុជាត្រូវចាប់យកឱកាសល្អធ្វើពិធីកម្ម សេដ្ឋកិច្ច ដើម្បីឲ្យកំណើនមានលក្ខណៈរឹងមាំ ថាមភាព និងនិរន្តរភាព។

គោលគំនិតសំខាន់មួយ នៃយុទ្ធសាស្ត្រធ្វើឲ្យមានតុល្យភាពឡើងវិញ របស់រដ្ឋាភិបាល គឺការប្រើប្រាស់សក្តានុពលបង្កប់នៃវិស័យកសិកម្ម កម្ពុជា។ គោលនយោបាយនាពេលអនាគត គួរប្រឹងប្រែងដោះស្រាយ ឧបសគ្គរាំងកំណើន និងធ្វើពិធីកម្មផលិតកម្មកសិកម្ម ទាំងនៅកម្រិត មីក្រូ និងម៉ាក្រូ។

ចំពោះកម្រិតមីក្រូ គម្រោងមូលដ្ឋានអនុវត្តតាមបែបពីក្រោមឡើងលើ ដូចជា គម្រោងធារាសាស្ត្រខ្នាតតូច ការកែលម្អមីក្រូហិរញ្ញវត្ថុ និង

តារាង ១ ៖ សូចនាករម៉ាក្រូសេដ្ឋកិច្ចរបស់កម្ពុជា

	2008	2009	2010
ផលស (តម្លៃបារីកជា លានដុល្លារ)	10337	10335	11344
ផលស (គិតក្នុងមនុស្សម្នាក់ ជាលានដុល្លារ)	773	0.1%	5.9%
ផលស (អត្រាកំណើន)	6.7%	5.4%	4.0%
វិស័យកសិកម្ម	5.7%	-9.5%	13.5%
វិស័យឧស្សាហកម្ម	4.0%	2.3%	3.1%
វិស័យសេវាកម្ម	9.0%		
ចំណូលថវិកា (គិតជា % នៃ ផលស)	13.3%	11.9%	13.3%
ចំណាយថវិកា (គិតជា % នៃ ផលស)	15.9%	20.5%	20.7%
ឱនភាពសរុប (គិតជា % នៃ ផលស)	-2.9%	-6.4%	-7.4%
អតិផរណា (ជាមធ្យម)	19.7%	-0.6%	4%
ប្រាក់បម្រុងជារូបិយវត្ថុបរទេស (លានដុល្លារ)	2164	2367	2650

ប្រភព៖ បទបង្ហាញរបស់បណ្ឌិត ហង់ ជួនណារ៉ុន ក្នុងសន្និសីទ ចក្ខុវិស័យប្រទេសកម្ពុជា នាថ្ងៃទី១៦ មីនា ២០១១។

ហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធមូលដ្ឋាន អាចជួយបង្កើនផលិតភាព និងកាត់បន្ថយ ភាពក្រីក្រនៅជនបទ។ ប្រសិទ្ធភាពនេះ ឃើញមានជាក់ស្តែង ជាពិសេស សម្រាប់កសិករមានដីស្រែតូចៗ។

នៅថ្នាក់ជាតិ គួរយកចិត្តទុកដាក់លើគោលនយោបាយជម្រុញ ពិពិធកម្ម និងបង្កើនផលិតកម្មក្នុងរយៈពេលមធ្យម។ ក្នុងទិសដៅនេះ ការគ្រប់គ្រងធនធានទឹក និងដីប្រកបដោយតម្លាភាព និងការសម្រប សម្រួលល្អ ព្រមទាំងអគ្គិសនីការប្រើប្រាស់យកម្មខ្នាតធំ គឺជាវិស័យដ៏សំខាន់ សម្រាប់សកម្មភាពគោលនយោបាយនាពេលអនាគត។ មហិច្ឆតាសំខាន់ មួយទាក់ទងនឹងផលិតកម្មស្រូវ គឺការឈានឡើងក្នុងខ្សែចង្វាក់ បង្កើត តម្លៃបន្ថែម តាមរយៈផលិតកម្មកែច្នៃ ការសម្រួលការនាំចេញ និងការ ស្វែងរកទីផ្សារស្រូវអង្ករ។

គោលនយោបាយជម្រុញ គួរតែបង្កើតឡើង ដើម្បីអភិវឌ្ឍវិស័យ ឧស្សាហកម្មថ្មីៗ ដូចជា ការតម្លើងរថយន្ត និងឧបករណ៍អគ្គិសនី សម្រាប់ប្រើក្នុងផ្ទះជាដើម។ ក្នុងឯកសារគោលនយោបាយឧស្សាហកម្ម នាពេលថ្មីៗ រដ្ឋាភិបាលបានរៀបចំនូវមូលដ្ឋានគ្រឹះមួយចំនួនហើយ សម្រាប់ឧស្សាហកម្មទាំងនេះ។ កម្ពុជាត្រូវក្លាប់ឱកាសល្អឲ្យជាប់ តាម រយៈកំណែទម្រង់ផ្ដោតចំគោលដៅ ដើម្បីលើកកម្ពស់ការសម្របសម្រួល ខាងពាណិជ្ជកម្ម និងបរិយាកាសវិនិយោគក្នុងវិស័យទាំងនេះ។ ការ ឈានឡើងក្នុងខ្សែចង្វាក់បង្កើតតម្លៃបន្ថែម និងបង្កើនចំណូលពីការនាំ ចេញ ព្រមទាំងកាត់បន្ថយហានិភ័យពាក់ព័ន្ធនឹងវត្តមានមុខផលិតផល នាំចេញតែមួយចំនួនតូច។

ទន្ទឹមគ្នានឹង ការធ្វើឲ្យមានតុល្យភាពឡើងវិញរវាងវិស័យនានា កម្ពុជាក៏មានឱកាសល្អ ដើម្បីធ្វើពិពិធកម្មក្នុងវិស័យជម្រុញកំណើនបែប ប្រពៃណីមួយចំនួនផងដែរ។ វិស័យទេសចរណ៍ បាននិងកំពុងពឹងផ្អែក ជាចំបងលើកម្លាំងទាក់ទាញនៃប្រាសាទអង្គរវត្ត ប៉ុន្តែកម្ពុជានៅមាន សក្តានុពលធំធេង ក្នុងការអភិវឌ្ឍតំបន់ទាក់ទាញភ្ញៀវទេសចរផ្សេងៗ ទៀត។ ឧទាហរណ៍ ទេសចរណ៍តំបន់ឆ្នេរក្នុងខេត្តព្រះសីហនុ និង ទេសចរណ៍ធម្មជាតិក្នុងខេត្តកោះកុង អាចជួយបង្កើនយ៉ាងច្រើននូវ ចំនួនភ្ញៀវទេសចរ និងរយៈពេលស្នាក់នៅជាមធ្យម។ ឧស្សាហកម្ម កាត់ដេរ គួរតែធ្វើពិពិធកម្មទៅផលិតទំនិញសម្រេច មានគុណភាពខ្ពស់ និងមានតម្លៃខ្ពស់។

ឥឡូវនេះ គេឃើញមានសញ្ញាច្រើនហើយដែលលើកទឹកចិត្តថា ពិពិធកម្មកំពុងកើតមានឡើង។ សញ្ញាដ៏សំខាន់មួយ គឺការចែកចាយ FDI ទៅកាន់វិស័យផ្សេងៗ។ តាំងពីដើមរៀងមក FDI នៅកម្ពុជា មានលក្ខណៈបើកសេរីតាមចិត្តរបស់ម្ចាស់ជំនួយ ហើយប្រមូលផ្តុំជា សំខាន់ក្នុងវិស័យសំណង់ និងកាត់ដេរ ដែលអាចហុចផលបានឆាប់ រហ័ស។ បច្ចុប្បន្ន FDI កំពុងធ្វើពិពិធកម្មទៅខាងកសិកម្ម និងវី ស្រប ពេលដែល កិច្ចសហប្រតិបត្តិការក្នុងវិស័យនេះនៅតំបន់អាស៊ី កាន់តែ លេចធ្លោឡើង។ និន្នាការឈានទៅធ្វើវិនិយោគកាន់តែចម្រុះច្រើនមុខ និងមានរយៈពេលវែង ជួយឲ្យកម្ពុជាកាត់បន្ថយភាពងាយរងគ្រោះដោយ សារវិបត្តិផ្តុំសេចក្តីពីលំហូរមូលធនចេញក្លាមៗ។ ការកែលម្អបរិយាកាស វិនិយោគសំខាន់ខ្លាំងណាស់ ដើម្បីឲ្យសហគ្រាសអាជីវកម្មនានាមាន អារម្មណ៍កាន់តែនឹងនរ ក្នុងការធ្វើវិនិយោគរយៈពេលវែងទាំងនេះ។

កម្ពុជា មានទម្រង់ប្រជាសាស្ត្រដែលជួយសម្រួលដល់ការកែទម្រង់ រចនាសម្ព័ន្ធ ប៉ុន្តែក៏ចោទបញ្ហាជាច្រើនខាងគោលនយោបាយផងដែរ។ ប្រជាជនកម្ពុជាដែលមានវ័យក្មេង និងចល័តផ្លាស់ទីច្រើន អាចធ្វើ ចំណាកស្រុក ដើម្បីឆ្លើយតបនឹងការផ្លាស់ប្តូររចនាសម្ព័ន្ធនៃសេដ្ឋកិច្ច។

ជាក់ស្តែង នៅកម្ពុជាមានអត្រាកំណើនប្រជាជនទីក្រុងកម្រិតខ្ពស់ បំផុតក្នុងតំបន់ គឺដល់ទៅ ៣,៥%។ ចំណាកស្រុកពីតំបន់ជនបទ ទៅ

តំបន់ជនបទមួយទៀតដែលសម្បូរដីមានជីជាតិ ឬដីដាំដុះ ក៏កើនឡើង ដែរ។ ដូច្នេះត្រូវតែយកចិត្តទុកដាក់លើយន្តការទ្រទ្រង់សង្គម សម្រាប់ ជនចំណាកស្រុក និងការប្រយុទ្ធដោះស្រាយបញ្ហាសង្គមនានា ដែលកើត ចេញពីចំណាកស្រុក។

សមាហរណកម្មក្នុងតំបន់

ខណៈដែលប្រទេសនៅតំបន់អាស៊ី នាំមុខគេក្នុងការរើបង្កើនវិញ នៃសេដ្ឋកិច្ចសាកលនេះ កម្ពុជាមានស្ថានភាពល្អវិសេស ដើម្បីទាញ យកចំណេញពីការធ្វើសមាហរណកម្ម ទៅក្នុងបណ្តាញសេដ្ឋកិច្ចក្នុង តំបន់ ដែលកាន់តែសំខាន់ខ្លាំងឡើងក្នុងការជម្រុញកំណើនក្នុងវិស័យ សំខាន់ៗរបស់ប្រទេស។ សមាហរណកម្មសេដ្ឋកិច្ចតាមរយៈតំបន់ ពាណិជ្ជកម្មសេរីអាស៊ាន ជួយបង្កើនការនាំចេញផលិតផលកសិកម្ម កម្ពុជាជាច្រើន ដូចជា កៅស៊ូ និងស្រូវអង្ករ តាមរយៈការជួយសម្រួល ច្រកចូលទៅកាន់ទីផ្សារក្នុងតំបន់ និងសាកលលោក។

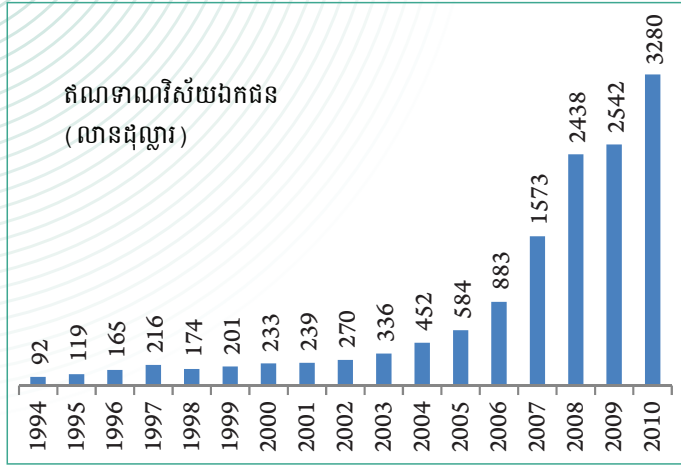
ប្រទេសកម្ពុជា ស្ថិតនៅចំទីតាំងយុទ្ធសាស្ត្រនៅចន្លោះរវាង មជ្ឈមណ្ឌលកម្ពុជានុសាលនៃទីក្រុងហូជីមិញ និងទីក្រុងបាងកក ដែលផ្តល់ នូវឱកាសល្អវិសេស ដើម្បីធ្វើសមាហរណកម្មទៅក្នុងខ្សែចង្វាក់ផ្គត់ផ្គង់ ក្នុងតំបន់ និងបង្កើនតម្លៃបន្ថែមផ្នែកឧស្សាហកម្ម។ បណ្តាញក្នុងតំបន់ ក៏ កាន់តែសំខាន់ឡើងដែរសម្រាប់វិស័យទេសចរណ៍ (៧២% នៃទេសចរ ក្នុងឆ្នាំ២០១០ ជាភ្ញៀវមកពីប្រទេសអាស៊ី) និងជួយសម្រួលដល់កំណើន FDI ក្នុងតំបន់។

គោលការណ៍តំបន់និយម បានទទួលការគាំទ្រខ្លាំងពីសំណាក់ រដ្ឋាភិបាល។ កម្ពុជាបានចូលរួមយ៉ាងសកម្មក្នុងគំនិតផ្តួចផ្តើមនានា នៅតំបន់អាស៊ាន និងមហាអនុតំបន់មេគង្គ (GMS)។ រដ្ឋាភិបាលបាន កំណត់ចេញ នូវទិសដៅគោលនយោបាយច្បាស់លាស់មួយចំនួនក្រោម យុទ្ធសាស្ត្រចតុកោណដំហានទី២។ ការប្តេជ្ញាចិត្តនេះបានបញ្ជាក់ច្បាស់ នៅក្នុងផែនការយុទ្ធសាស្ត្រអភិវឌ្ឍន៍ជាតិឆ្នាំ២០០៩-២០១៣ ដែល ក្នុងនោះទិសដៅគោលនយោបាយនានា ត្រូវបានគាំទ្រដោយយុទ្ធសាស្ត្រ អនុវត្តជាអាទិភាព និងផែនការសកម្មភាពច្បាស់លាស់មួយចំនួន។ យុទ្ធសាស្ត្រ និងផែនការទាំងនេះ រួមមាន ការពង្រឹងការសម្របសម្រួល អន្តរក្រសួង ការអនុម័តច្បាប់ និងបទបញ្ញត្តិចាំបាច់នានា ដើម្បីបំពេញ កាតព្វកិច្ចនៃសមាជិកភាពនៅក្នុងតំបន់ និងបណ្តាញសេដ្ឋកិច្ចក្នុង អនុតំបន់ និងការកសាងសមត្ថភាពស្ថាប័ន។

កំណែទម្រង់ស្ថាប័ន បានផ្តល់លទ្ធផលវិជ្ជមានជាច្រើន ជាអាទិ៍ ការ កែលម្អវិធានការសម្រួលពាណិជ្ជកម្មក្នុងប្រទេស និងការសម្របសម្រួល ផ្ទៃក្នុងនៃការដឹកជញ្ជូន។ ចំណុចសំខាន់នៃកំណែទម្រង់នេះ គឺការផ្ទេរ តួនាទីដឹកនាំគណៈកម្មាធិការជាតិសម្រួលការដឹកជញ្ជូន ពីក្រសួង សាធារណការ និងដឹកជញ្ជូន មកឧបនាយករដ្ឋមន្ត្រី និងរដ្ឋមន្ត្រីនៃ ក្រសួងសេដ្ឋកិច្ច និងហិរញ្ញវត្ថុ។ លើសពីនេះទៀត កម្ពុជាបានអនុវត្ត ក្របខ័ណ្ឌច្បាប់គ្រួសត្រាយផ្លូវនានា ដែលមានឥទ្ធិពលខ្លាំងក្នុងតំបន់ ដូចជា គម្រោងស្តារផ្លូវដែកឯកជន-សាធារណៈ ជាដើម។

ច្រករបៀងសេដ្ឋកិច្ចភាគខាងត្បូង (SEC) ជាលទ្ធផលដ៏សំខាន់ មួយនៃកិច្ចសហប្រតិបត្តិការ GMS។ នេះជាគំនិតផ្តួចផ្តើមមួយគ្រប ដណ្តប់លើគម្រោងនានា ដែលគេរចនារៀបចំឡើងដើម្បីជួយសម្រួល កិច្ចសហប្រតិបត្តិការក្នុង GMS មានជាអាទិ៍ គម្រោងហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធ រូបវន្ត ការអភិវឌ្ឍផ្លូវថ្នល់ និងផ្លូវដែកតភ្ជាប់ប្រទេសកម្ពុជាជាមួយនិង មជ្ឈមណ្ឌលកម្ពុជានុសាលក្នុងតំបន់ កិច្ចសហប្រតិបត្តិការអគ្គិសនីឆ្លងកាត់ ព្រំដែន និងការបង្កើនគុណភាពទូរគមនាគមន៍ក្នុងតំបន់ និងហេដ្ឋា រចនាសម្ព័ន្ធ ICT។ គម្រោងផ្នែករឹង ត្រូវបានទ្រទ្រង់ដោយសមាសធាតុ

រូបភាព ២៖ ការបង្កើនឥណទានវិស័យឯកជន

ប្រភព៖ បទបង្ហាញរបស់បណ្ឌិត ហង់ ជួនណារ៉ុន ក្នុងសន្និសីទចក្ខុវិស័យ ប្រទេសកម្ពុជា ថ្ងៃទី១៦ មីនា ២០១១

ផ្នែកទន់ ដូចជា ក្របខ័ណ្ឌស្ថាប័នសម្រាប់ជួយសម្រួលពាណិជ្ជកម្ម ថាមពលអគ្គិសនី និងបណ្តាញទាក់ទងគ្នាក្នុងតំបន់។

កម្ពុជា ក៏បានចូលរួមផងដែរក្នុងកម្មវិធីទ្រទ្រង់កសិកម្មស្នូល។ គំនិត ផ្តួចផ្តើមរបស់ GMS នេះ ជួយសម្រួលដល់ពាណិជ្ជកម្មឆ្លងកាត់ព្រំដែន វិនិយោគក្នុងវិស័យកសិកម្ម ពង្រឹងការចូលរួម ការចែករំលែកចំណេះដឹង និងកិច្ចសហប្រតិបត្តិការអនុវត្តកម្មវិធីកសាងសមត្ថភាព។ ការអភិវឌ្ឍ ហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធផ្តល់អត្ថប្រយោជន៍ចំបងមួយ ដោយជួយពង្រីក បណ្តាញដឹកជញ្ជូនទៅកាន់តំបន់ជនបទដាច់ស្រយាល ហើយបើក ឱកាសឲ្យមានវិនិយោគផ្សេងៗតាមកន្លែងដែលមានភាពក្រីក្រធ្ងន់ធ្ងរ។

កិច្ចសហប្រតិបត្តិការក្នុងតំបន់ អាចជួយកាត់បន្ថយ "ដំងើ សាធារណៈ" ដែលកើតចេញពីការអភិវឌ្ឍ ដូចជា ការខូចខាតបរិស្ថាន និងការរីករាលដាលជម្ងឺឆ្លង។ ក្នុងចំណោមគម្រោងនានា ក៏មានការ បង្ការជំងឺអេដស៍ និងវិធានការប្រឆាំងនឹងការជួញដូរមនុស្ស។ កម្ពុជា បានចូលរួមក្នុងកម្មវិធីបរិស្ថានស្នូល GMS និងគំនិតផ្តួចផ្តើមអភិរក្ស ឈានមុខ ដោយជួយបង្កើតក្នុងប្រទេសនូវតំបន់របៀងដីរួមចំណែកដែល បច្ចុប្បន្នកំពុងស្ថិតក្នុងដំណើរការពង្រីកបន្ថែម តាមរយៈវិនិយោគជាបន្ត បន្ទាប់។

ការពង្រឹងហិរញ្ញវត្ថុ៖ ការបង្កើនផលិតភាពមូលធន

កំណែទម្រង់ស្ថាប័ន និងបទបញ្ញត្តិច្បាប់ក្នុងវិស័យហិរញ្ញវត្ថុដែល ជាសរសៃឈាមនៃការអភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ចកម្ពុជា បានបន្តជួយពង្រឹង វិស័យហិរញ្ញវត្ថុក្នុងឆ្នាំ២០១១។ បច្ចុប្បន្ន កម្ពុជាមានដល់ ៣០ធនាគារ ពាណិជ្ជ ហើយនៅមានឱកាសល្អជាច្រើនទៀតសម្រាប់ការរីកលូតលាស់ ក្នុងវិស័យនេះ។ សាច់ប្រាក់ងាយស្រួល បានកើនឡើងយ៉ាងខ្លាំង ដោយប្រាក់បញ្ញើកើនដល់ ៤,៣ពាន់លានដុល្លារនៅចុងឆ្នាំ២០១០។ នៅក្នុងពេលដំណាលគ្នានេះដែរ ការផ្គត់ផ្គង់ឥណទានដល់វិស័យឯកជន កើនឡើង ៣០% និងកំពុងដើរតួនាទីកាន់តែសំខាន់ក្នុងសេដ្ឋកិច្ចកម្ពុជា (រូបភាព ២)។

កំណើន និងភាពកាន់តែស្មុគស្មាញនៃប្រព័ន្ធហិរញ្ញវត្ថុកម្ពុជា តម្រូវ ឲ្យមានស្ថាប័នរឹងមាំប្រកបដោយតម្លាភាព ដើម្បីទទួលបានលទ្ធផល

ប្រសើរបំផុត។ ប្រភពមូលធនចំបង៣ នៅកម្ពុជា គឺវិនិយោគសាធារណៈ វិនិយោគឯកជន និង ODA ៖ ប្រភពនីមួយៗមានលក្ខណៈផ្ទាល់ដោយ ខ្សែក និងទាមទារមានក្របខ័ណ្ឌច្បាប់ និងបទបញ្ញត្តិ ដើម្បីសម្រេច បានសក្តានុពលផលិតកម្មរបស់វា។ ក្របខ័ណ្ឌសំខាន់ជាងគេ គឺគោល នយោបាយជួយសម្រួលកំណើនវិនិយោគឯកជនក្នុងវិស័យហេដ្ឋារចនា សម្ព័ន្ធសាធារណៈ ដូចជា ផ្លូវថ្នល់ អគ្គិសនី និងប្រព័ន្ធលូ ព្រមទាំង ក្របខ័ណ្ឌសម្រាប់ផ្តល់ឥណទានទៅឲ្យសហគ្រាសខ្នាតតូច និងមធ្យម និងអ្នកកាន់កាប់ដីតូចៗនៅទីជនបទ។

ទាក់ទងនឹងវិនិយោគសាធារណៈ-ឯកជន គម្រោងស្តារផ្លូវថ្នល់ក្លើង ដែលកំពុងដំណើរការសព្វថ្ងៃ ផ្តល់ជាគំរូល្អមួយសម្រាប់ការកែលម្អ គុណភាពសេវាសាធារណៈ ដោយប្រើវិនិយោគឯកជន និងក្របខ័ណ្ឌ បទបញ្ញត្តិច្បាប់ជឿនលឿន ដែលលើកកម្ពស់ការចូលរួមប្រកបដោយ ការប្រកួតប្រជែង និងតម្លាភាពពីសំណាក់វិស័យឯកជន។ ធនាគារ ACLEDA ជាដៃគូសាធារណៈ-ឯកជនមួយ ដែលទទួលបានជោគជ័យ ក្នុងការផ្តល់ឥណទានទៅឲ្យគ្រួសារជាច្រើននៅជនបទ។ ឧទាហរណ៍ នេះ ផ្តល់គំរូជោគជ័យមួយសម្រាប់អន្តរាគមន៍ទៅអនាគត។

បញ្ហាប្រឈមសំខាន់មួយ នឹងផុសចេញពីកំណើនការផ្គត់ផ្គង់ ឥណទាន ដែលអាចត្រូវការនូវបទបញ្ញត្តិច្បាប់ ដើម្បីកាត់បន្ថយ ហានិភ័យ និងគ្រប់គ្រងនិរន្តិភាពអតិផរណា។ ជាថ្មីម្តងទៀត ត្រូវផ្តោត ការយកចិត្តទុកដាក់ លើការកសាងស្ថាប័នឲ្យរឹងមាំប្រកបដោយតម្លាភាព ដែលអាចពង្រឹងការអនុវត្តគោលនយោបាយបាន។

គោលនយោបាយរូបិយវត្ថុ និងសារពើពន្ធ

រដ្ឋាភិបាល បានបង្ហាញសមត្ថភាពខ្ពស់ក្នុងការគ្រប់គ្រងម៉ាក្រូ សេដ្ឋកិច្ច ប៉ុន្តែសម្ពាធអតិផរណាទំនងនឹងកើនឡើងទៀត។ មកទល់ ពេលនេះ វិធានការរបស់ធនាគារជាតិនៃកម្ពុជា (NBC) ជាការតម្លើង ថ្លៃប្រាក់រៀល និងការបង្កើនធនបម្រុងជាប្រើប្រាស់របស់ប្រទេសបានជោគជ័យ ល្អក្នុងការទប់ទល់នឹងអតិផរណា។ ប៉ុន្តែអត្រាអតិផរណាដែលបាន កើនឡើងនៅក្នុងតំបន់ និងសម្ពាធអតិផរណាកើតចេញពីកំណើន សេដ្ឋកិច្ច លំហូរចូលមូលធន និងកំណើនចំណាយសាធារណៈ បាន បង្កជាបញ្ហាប្រឈមដល់ទំនួលខុសត្រូវរបស់រដ្ឋាភិបាល ក្នុងការរក្សា អតិផរណាឲ្យស្ថិតក្នុងកម្រិតអាចគ្រប់គ្រងបាន។

អត្រាប្រមូលប្រាក់ចំណូលអន់ខ្សោយ បានដាក់កំហិតលើចំណាយ ក្នុងវិស័យអប់រំ និងសុខភាព ធ្វើឲ្យវិស័យទាំងពីរនេះនៅទាបជាងកម្រិត ស្តង់ដារក្នុងតំបន់ ដូច្នេះត្រូវតែកែលម្អឡើងទៀតដើម្បីធានានូវការ អភិវឌ្ឍរយៈពេលវែង។ បញ្ហាប្រឈមសំខាន់មួយ គឺការកែលម្អអត្រា ប្រមូលប្រាក់ចំណូលរដ្ឋ។ រដ្ឋាភិបាលបានប្តេជ្ញាចិត្តបង្កើនការប្រមូល ប្រាក់ចំណូលឲ្យបាន ០,៥% នៃ ផលស ក្នុងមួយឆ្នាំ។

បញ្ហាប្រឈមខាងសារពើពន្ធផ្សេងៗទៀត ពាក់ព័ន្ធនឹងការគ្រប់គ្រង កំណើនសេដ្ឋកិច្ចកម្ពុជានាពេលអនាគត។ ក្នុងពេលប្រាំឆ្នាំខាងមុខ កម្ពុជាសង្ឃឹមថា នឹងលើកឋានៈរបស់ខ្លួនឡើងជាប្រទេសមានប្រាក់ ចំណូលមធ្យម ប៉ុន្តែដំណើរនេះមិនមែនងាយស្រួលទេ ព្រោះត្រូវឈរ លើការគ្រប់គ្រងម៉ាក្រូសេដ្ឋកិច្ចយ៉ាងត្រឹមត្រូវ។ គន្លឹះដ៏សំខាន់មួយ ក្នុង នេះ គឺការគ្រប់គ្រងសារពើពន្ធឲ្យល្អសមស្រប ដើម្បីធ្វើឲ្យកំណើនក្នុង បណ្តាវិស័យកំពុងស្ទុះឡើង (ដូចជា ការយករ៉ែ) វាមិនប៉ះពាល់ដល់ វិស័យសំខាន់ៗដទៃទៀត។